

Zhubjone a namakane

pedagogiski material za pěstowarnje a šule

Zhubjene a namakane

**Rěč wotkryć.
Łužicu dožiwić.
Pokłady wobchować.**

Wutrobite dźiwadłowe a rěčne dožiwnje za němskorěčne dźěći. W srjedźišću steja pytanje, namakanje a zasonamakanje. Serbska rěč so jako žiwy pokład dwurěčneje Hornjeje Łužicy pokaza.

Warum dieses Material besonders ist

Lochki přistup

Němskorěčne dźěći styša hornjoserbske słowa a nawuknu je. Bjez předznajomoscow - přez wobrazy, pohib, wospjetowanje a hru.

Łužica so dožiwi

Dwurěčnosť stanje so jako džěl domizny, stawiznow a přichoda. Hódnota a identita so skrućetej.

Sobu činić město přihladować

Stowne karty, pytanje a małe sceny pokazaja, kak hodži so rěč imersiwnje sposrědkować.

5 spielerische Zugänge

Kurz, lebendig und direkt im Alltag umsetzbar

1 Echo-Spiel mit Bewegung

Echo hra z pohibom

2 Bildkarten werden lebendig

Wobrazowe karty so wožiwijsa

3 Suchweg im Raum

Pytanje we rumności

4 Sprachbrücke im Kreis

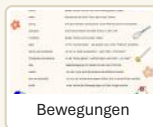
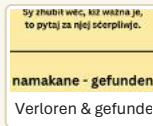
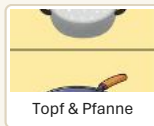
Rěcny móst

5 Mini-Szenen zum Suchen und Finden

Małe sceny k pytanju a namakanju

Materialeinblicke

Bildkarten - Wortpaare - Fundbüro - Bewegung

Zweisprachigkeit ist kein Randthema, sondern ein Schatz der Region. Diese editierbare Übersicht verbindet pädagogisches Material mit spielerischen Sprachideen für eine lebendige, kindgerechte Sprachvermittlung.

5 hrajkacych metodow

Za džeči bjez předwědy. Wone móža sluchać, rozumić, sobu činić a wotkrywać.

Kóždy metoda so krótko wujasni. Nadawk so hornjoserbsce džečom staji. Direktnje a za praksu nałožowaca.

1 Echo-hra z hibanjom

Džeči styša stowo, wospjetuja zhromadnje a zwjazaja je z pohibom.

2 Wobrazowe karty

Džečo čehnje wobrazowu kartu a ju z mimiku, gestiku abo cytym čětom předstaji. Stowo so zhromadnje wospjetuje.

3 Pytanski nadawk w rumnosći

Džeči pytaja hrajki, wobrazy abo wěcy. Wone na nje pokazaja a je pomjenuja. Zhromadnje so wospjetuje.

4 Rěčny móst

K němskemu zapřijeću zwjaza so hornjoserbske słowo abo so hodžace hibanje.

5 Mini-sceny k pytanju a namakanju

Džeči hraja krótkke sceny wo zhubjenju, pytanju a namakanju. Při tym wužiwa so hornjoserbske słowa abo sady.

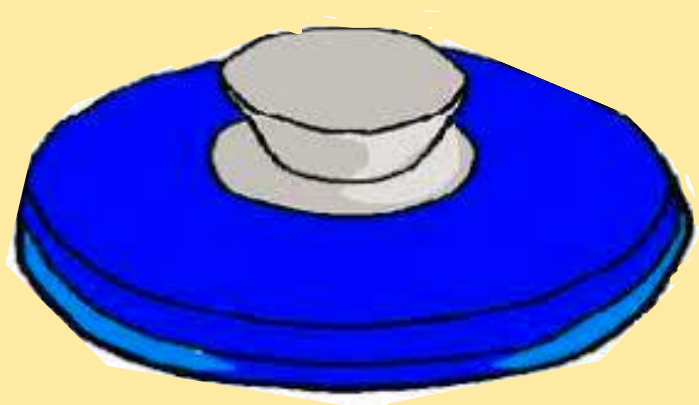

hornc - Topf

**W horncu wariš poliwku,
chceš pjec, to wzmi sej pónojčku.**

pónoj - Pfanne

**W pónojčce sej napjeku
dobré plincy k wobjedu.**

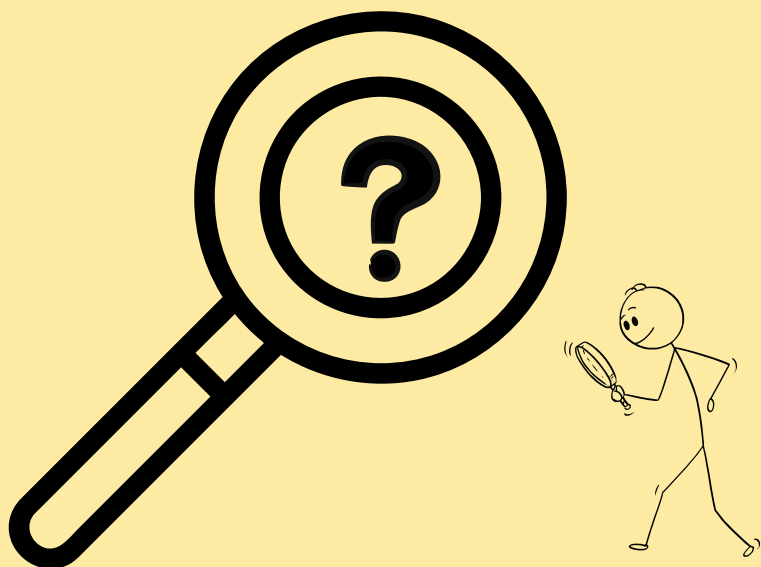

wěko - Topfdeckel

**Wěko sedži na horncu,
tak dźerži w nim ćopłotu.**

bow za wodpadki- Mülleimer

**Sudobjo kiž hromadži,
štož njetrjebaš, te wodpadki.**

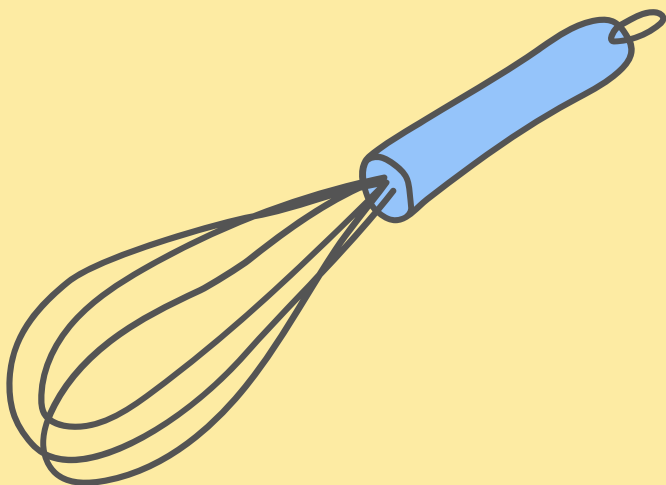

zhubjene - verloren

**Sy zhubił wěc, kiž wažna je,
to pytaj za njej sčerpliwje.**

namakane - gefunden

**Při rum'wanju snadź namakaš
wěcy, kotrež njepytaš.**

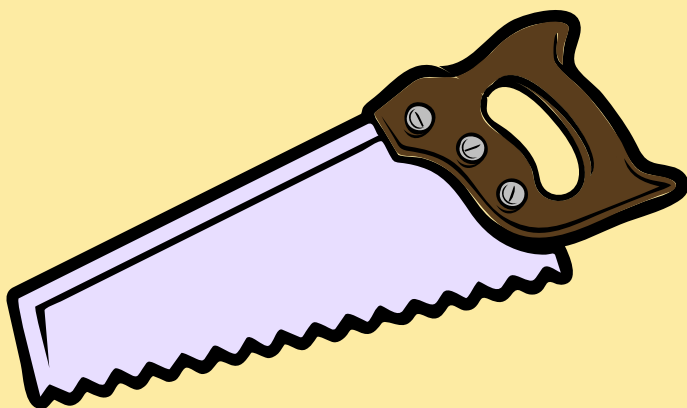
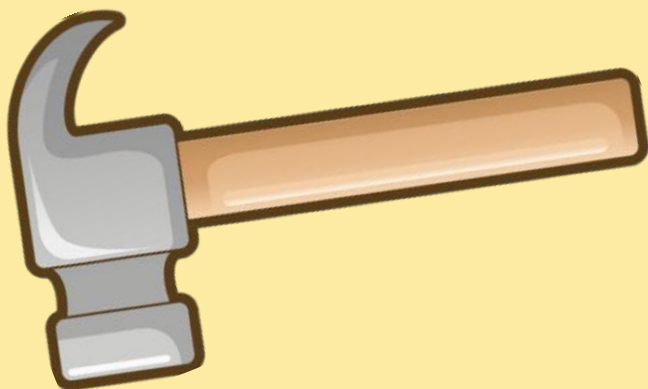

šwihawka - Schneebesen

**Jeja a tež smjetanu
sej nabiješ ze šwihawu.**

mutlička - Quirl

**Hdyž wjerču so kaž mutlička,
to juska moja wutroba.**

hamor - Hammer

**Z hamorom bješ na hozdžik;
z piłu sej přirězaš kamorčik.**

piła - Säge

**Piła, hamor grataj staj,
kiž česli wšědnje pomhataj.**

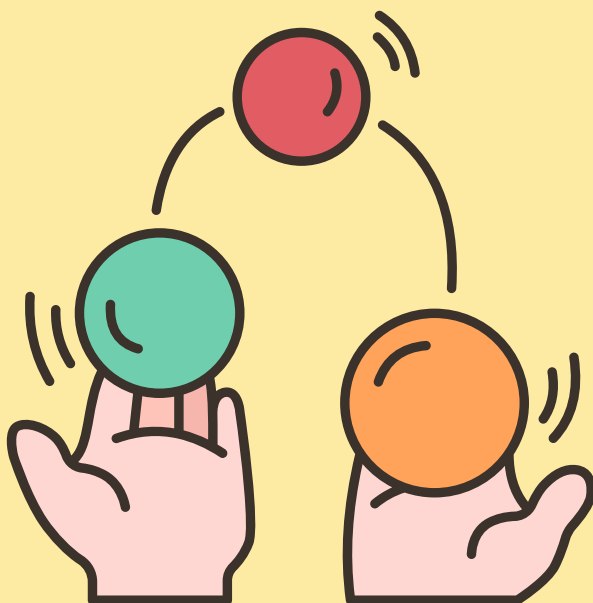

pjezl- Pullover

**Pjezl ćěto wohrěwa,
tak zymnoće so zadžěta.**

kuchnja - Küche

**W kuchni wšědnje wari so,
to wšitkim čini wjeselo.**

běrow za zhubjene a namakane wěcy

buliki - kleine Bälle

**Hdyž sy z bulom wušikny,
tak popadnješ tež ćežke ty;
buliki rad kuleja
so do kóždo kućika.**

běrow za namakanki - Fundbüro

**Hdyž pytaš wěcy, njewěš hdže,
tak spytaj w tutym wobchodže;
sprawna duša woteda,
štož namaka, jej njestuša.**

Pohibowa stawizna: „Nalětny dyrdomdej we lučnym cirkusu“

We lučnym cirkusu na kromje kwětkoweje łuce je žiwjenje – wšako je skónčnje nalěčo! Stónco so směje, ptački fifola, a wšudže rejuja pisane mjetele w powětrje. Je přeni džeň w meji, a cirkus wočini swój stan wobstejacy z husacych kwětkow.

Čmjeła Hana, cirkusowa direktorka, rjedži runje swój blyščacy **hornc**, přetož džensa chce wona poliwiki z husacych kwětkow warić. Recept je sebi wot wikow sobu přinjesła. Při tym zwěšći, zo nima **wěko**. Pytajcy so rozhladuje.

Nadobo kuli so jabłuko do puća. Plopp! Zady toho přismali mały jěž w čerwjnym **pjezu**.

„Čmjeła Hana!“, piwči, „moje **buliki** su do **bowa za wotpadki** padnyli!“

Wotpadkowe sudobjo za jewišćom na to wotmołwi:

„Tu so jenož wotpadki hromadža, žane **buliki**!“

„Wostań měrny.“, tróštuje jeho myška w pozadku. Wona ma **šwihawku** w ruce, wšako runje dobre čěsto za tykanc měša. Wona rjeknje dale: „My Ći pomhamy. To je pad za: **Zhubjene a namakane!** Za to mamy **běro za namakanki**. Runje pak je zawrěny. Ma dowol. Pomhamy tebi na hinajše wasnje.“

Wona zahwizda a wšitke zwěrjata hromadža so, zo bychy jěžež a čmjełje Hany pomhali.

Woni běža po wonjacej łopjenowej šćežce, nimo husacych kwětkow. Tež dypornaka zetkaja.

Wón runje z jeho pyskom kaž z **hamorom** do zdónka klepota.

„Sće něšto zhubili?“, so wón woprašja.

„Haj, **buliki** – a nimo toho pytam swoje **wěko**“, zawoła čmjeła Hana.

Knot słyšeše rozmołwu a kuknje ze swojej prózdnjejcy z **piću** w pacy.

„Sym **wěko** widžať. Je w prózdnjejcy šťoma!“, zabórča.

„Pójće sobu, pokazam wam!“

Wšitcy nastajichu so wjesele na puć – přez mochojte hórki, mjez miłymi łopjenami a nimo frinkolacych kapkow rosa.

Po chwilce wotkrychu wosrjedź swětliny w prózdnjejcy šťoma swěćatu, kulowatu wěc. „Tam je **wěko!**“, zawoła myška zahorjena. A woprawdže, wěko tam ležeše.

A zhubjene **buliki**? Tute njeleža w **bowje za wotpadki**, kaž wšitcy wočakuja – Ně! Su so pod starej, brjuchatej **pónoju** schowali, kotraž runje jako jewišćowe dno lučnemu cirkusej služi. Bjez džiwa, zo njemůže nichto widžeć!

„**Zhubjene a namakane!**“, wołaja wšitke zwěrjata a skoča do powětra z radosću.

Wróćo w cirkusowym stanje, hdžež hižo pisane chorhojčki pjerchotaja a nalětnja hudźba zaklinči, powědaja wo nazhonjenym dyrdomdejstwj. Čmjeła Hana rejuje, chichota a wari poliwiki z husacych kwětkow we wulkim **horncu** z k tomu slušacym **wěkom**. Z wulkej drewjanej **mutličku** měša poliwiki. To je najlěpša poliwiki z husacych kwětkow, kiž zwěrjata hdy wołaja. Woni najědža so do syteje wole. A hdyž so stónco pomatu chowa a wětrik mjelčo po łuce duje, spěwaja wšitcy zchromadnje:

Zhubjene a namakane

„Hdyž kwětki w meji zakčěja,
a pčotki čehnju přez pola,
to přiroda man pokaza,
kak krasna naša domizna!“

słowo

k tomu słuchacy pohib

hornco

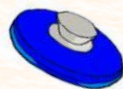
z wobemaj rukomaj męseć kaž byštej wulku łżicu wužiwaťoj

węko

ruce kaž třecha nad łłowu dżeržeć

pónoy

z rukomaj symbolisce pampuch do wětra ćisnyć

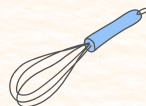

šwihawka

ruka macha spěšne kruhi w powětrě

mutlička

wobě ruce so rybujetej

pjezl

ruce horje sahnyc, kaž by so pjezl woblekt

běrow za namakanki

ruce nabok wupřestrěwać a wótře wołać: „Pomham!“

zhubjene a namakane

sydnyć so do čapawki, poskočić a wótře: „Ja mam!“ wołać

pića

rězanski pohib z wobemaj rukomaj přewjesć

hamor

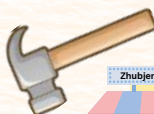
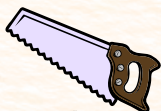
z pjasću do dťónje druheje ruki klepać

wodopadkowe sudobjo

tak činić, jako by něšto za sobu do bowa ćisnyť

buliki

wjele małych mjetanskich pohibow z ruku přewjesć

Mitmachgeschichte: „Frühlingswirbel im Wiesenzirkus“

Im Wiesenzirkus am Rand der Blumenwiese ist richtig was los – denn der Frühling ist endlich da! Die Sonne lacht, die Vögel zwitschern, und überall tanzen bunte Schmetterlinge in der Luft. Es ist der erste Tag im Mai, und der Zirkus öffnet sein Zelt aus Gänseblümchen.

Čmjeła Hana, die Zirkusdirektorin, putzt gerade ihren glänzenden **hornc**, denn heute will sie Gänseblümchensuppe kochen – mit einem großen **mutlička** aus Holz, den sie von einem Schmetterlingsmarkt mitgebracht hatte. Dabei bemerkt sie, dass der **wěko** nicht an seinem Platz ist. Suchend schaut sie umher.

Plötzlich rollt ihr ein Apfel in den Weg. Plopp! Dahinter eilt ein kleiner frecher Igel mit einem roten **pjezi**. „Čmjeła Hana!“, piepst er, „meine **buliki** sind in den **bow za wodpadki** gefallen!“

Der **bow za wodpadki** hinter der Bühne rülpst ein bisschen und sagt mürrisch:

„Hier wird nur Müll gesammelt, keine **buliki**!“

Dies hört eine kleine Maus und mischt sich ein: „Keine Sorge“, kichert sie mit dem **šwihawka** in der Hand, „wir helfen euch. Das ist ein Fall für: **zhubjene a namakane!**“

Alle Tiere sprangen auf – die Suchtruppe war wieder unterwegs! Auch wenn ihr **běrow za namakanki** aktuell geschlossen war, wollten alle helfen.

Sie gehen den duftenden Blätterpfad entlang, vorbei an Gänseblümchen, Löwenzahn und einem dicken Ast, auf dem ein Specht sitzt und wie mit einem **hamor** auf den Baumstamm klopft.

„Habt ihr etwas verloren?“, fragt er.

„Ja, **buliki** – und außerdem suche ich meinen **wěko** für den **hornc**“, ruft die Čmjeła Hana.

Ein Maulwurf kommt aus seiner Höhle mit einer kleinen **pila** in der Pfote.

„Ich hab einen **wěko** gesehen – er liegt auf der Lichtung im Wald!“, grummelt er.

„Kommt mit!“

Alle machen sich fröhlich auf den Weg – über moosige Hügel, zwischen raschelnden Blättern hindurch und an glitzernden Tautropfen vorbei. Nach einer Weile entdecken sie einen schimmernden, runden Gegenstand. „Da ist ja der **wěko**!“, rief die Maus begeistert. Tatsächlich, mitten unter den vielen Blumen lag der verloren geglaubte **wěko**.

Und die verschwundenen **buliki**? Diese liegen nicht etwa im **bow za wodpadki**, wie alle denken – nein! Sie haben sich unter einer alten, bauchigen **pónoj** versteckt, die gerade als Bühnenboden für den Wiesenzirkus dient. Kein Wunder, dass sie unentdeckt geblieben sind!

„**Zhubjene a namakane!**“, rufen alle Tiere durcheinander und machen Luftsprünge vor Freude. Sie rennen zurück zum Zirkuszelt, wo schon bunte Fähnchen flattern und die Frühlingsmusik erklingt. Es wird getanzt, gekichert, gejubelt – und natürlich gekocht! Im großen **hornc**, mit dem hölzernen **mutlička**, zaubert Čmjeła Hana die weltbeste Gänseblümchensuppe.

Als die Sonne langsam unterging und der Wind leise durch die Wiese streicht, singen alle gemeinsam:

„Wenn im Mai die Blumen blüh'n,
und im Juni Bienchen zieh'n,
kehrt, was verloren, wieder heim
im wunderschönen Sonnenschein.“

Wort

die dazugehörige Bewegung

hornc

beide Hände rühren wie mit einem großen Löffel

wěko

Hände wie ein Dach über dem Kopf halten

pónoj

mit den Händen symbolisch einen Pfannkuchen hochwerfen

šwihawa

eine Hand macht schnelle Kreise in der Luft

mutlička

beide Hände aneinander reiben

pjezl

Arme hochstrecken – als würde man einen Pullover anziehen

běrow za namakanki

Arme zur Seite ausbreiten – laut rufen: „Pomham!“

zhubjene a namakane

in die Hocke gehen – aufspringen und rufen: „Ja mam!“

piła

Sägebewegung mit beiden Armen durchführen

hamor

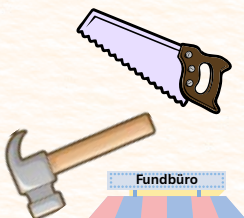
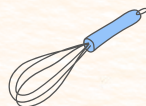
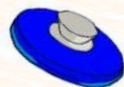
mit der Faust auf die andere Handfläche klopfen

bow za wotpadki

so tun, als würde man etwas hinter sich in einen Eimer werfen

buliki

viele kleine Wurfbewegungen mit den Fingerspitzen

Impresum

Němsko-Serbske ludowe džiwadło Budyšin
Seminarska 12
02625 Budyšin
Tel.: 03591 / 584 163
E-mejlka: kontakt@theater-bautzen.de
www.theater-bautzen.de

Narěčnica:

Christina Wernerowa
Serbska džwiałowa pedagogowka
Tel.: 03591 / 584 285
E-mejlka: c.werner@theater-bautzen.de

Intendant: Lutz Hillmann

Redakcija: Christina Wernerowa

Wobrazy: Roman Koryzna

Němsko-Serbske ludowe džwiałło Budyšin je komunalny swójski zawod wokrjesa Budyšin. Wone financuje so podžělnje ze srědkow Zatožby za serbski lud a Kulturneho ruma Hornja Łužica-Delnja Šleska.